

גמרא

1 הגמרא מביאה ברייתא בענין מה ששינוי במשנה 'חרמי כהנים אין
 2 להם פדיון: תגנו רבנן בברייתא, חרמי כהנים, אין להן פדיון - לא
 3 ניתן לפדותם, ונותנין אותם לכהן. דין נוסף, חרמים שהוחרמו
 4 לכהנים, כל זמן שהן בבית הכהנים, הרי הן כהקדש לכל דבריהן,
 5 ואסורים בהנאה, והנהנה מהם מעל, שנאמר (ויקרא כו כח) 'כל חרם
 6 (בישראל) קדש קדשים הוא לה', והיינו, שכל החרמים נתפס בהם
 7 קדושה כקדשים. אולם לאחר שנתנו לכהן, הרי הן לכל דבריהן
 8 כחולין - כשאר ממונו של כהן, שנאמר (במדבר יח יד) 'כל חרם
 9 בישראל לך יהיה', והיינו, שכשהכהן זוכה בחרם, הרי הוא שלו
 10 כשאר ממונו.

12 שינוי במשנה: רבי יהודה בן בתירא אומר, סתם חרמים - שלא
 13 פירש אם לכהנים או לבדק הבית, הרי זה חל לכהן הבית וכו'
 14 וחכמים אומרים סתם חרמים לכהנים. הגמרא דנה בשיטות התנאים
 15 בדין סתם חרמים. שואלת הגמרא: בשלמא דין זה של רבנן, סתם
 16 חרמים לכהנים, מובן, בדרך מפרשי מעמיהו ומעמא דרבי יהודה
 17 בן בתירא - משום שחכמים פירשו את טעמם וכן דרשו באופן אחר
 18 את הפסוק ממנו דרש רבי יהודה בן בתירא שסתם חרמים לבדק
 19 הבית. אלא הדין של רבי יהודה בן בתירא שסתם חרמים לבדק
 20 הבית, אינו מובן, שהרי לדבריו קשה, הא - פסוק זה שנאמר בו
 21 (ויקרא כו כא) 'בשדה החרם לפנה תהיה אחותו', מה ממנו דרשו
 22 חכמים שסתם חרמים לכהנים, מאי עבדי ליה - מה הוא דורש ממנו.
 23 משיבה הגמרא: פסוק זה מיבעיא ליה - נצרך לו לרבי יהודה בן
 24 בתירא, לכתניא בברייתא, נאמר לגבי שדה אחוזה שיוצאת
 25 לכהנים, 'בשדה החרם לפנה תהיה אחותו', וצריך ביאור, מה
 26 תלמוד לומר - מה בא פסוק זה ללמדנו במה שדימה את שדה
 27 אחוזה היוצאת ביובל לשדה החרם. ומבארת הברייתא, הפסוק בא
 28 ללמדנו בזה דין זה, מנין לכהן שהקדיש שדה חרמו - שדה שזכה
 29 בה מישראל שהחרים שדהו, ודקדישה הכהן ולא גאלה מיד הגזבר,
 30 שלא יאמר הכהן, הזאיל ואם לא אגאל את השדה ותיפדה על ידי
 31 אחר, היא יוצאה לכהנים ביובל, והרי עכשיו היא תחת ידי, שהרי
 32 אני מוחזק בה, ואם כן תהא כולה שלי כשתצא מהקדש ביובל, ולא
 33 תתחלק לכל בני המשמר. והלא דין [קל וחומר] הוא שאזכה בה
 34 לבדי ביובל, שאם בשדה אחוזה של אחרים היוצאת ביובל לכהנים,
 35 אני זוכה בחלק בשדה, על אף שלא היתה ברשותי מעולם, אם כן,
 36 בשל עצמי - בשדה שהיתה שלי, ואף כעת היא תחת ידי, לא כל
 37 שכן שאזכה בה ביובל, ואף תהא כולה שלי. לכך תלמוד לומר,
 38 'בשדה החרם לפנה תהיה אחותו', כלומר, שדין שדה אחוזה הוא
 39 כדין שדה החרם. ומבארת הברייתא: וכי מה למדנו משדה החרם
 40 לשדה אחוזה, אלא מעתה יש לנו לומר, הרי זה [שדה החרם] בא
 41 ללמד על שדה אחוזה, כמשמעות לשון הפסוק, ונמצא למד ממנו,
 42 וכך היא הדרשה, מקיש שדה חרמו של כהן, שזכה בה ממה
 43 שהחרים ישראל, לשדה אחוזה של ישראל, מה שיהינו, שדה אחוזה
 44 של ישראל שנגאלה על ידי אחד מהכהנים, יוצאה ביובל מתחת
 45 ידו של הכהן שפדאה, ומתחלקת לכל הכהנים שבאותו משמר, אף
 46 שדה חרמו של כהן שהקדישה, יוצאה ביובל מתחת ידו של כהן
 47 זה, ומתחלקת לאחיו הכהנים.

48 שואלת הגמרא: ואיך - וחכמים שלמדו מפסוק זה שסתם חרמים
 49 לכהנים, מנין להם שכהן שהחרים שדה חרמו אינו יכול לזכות בה
 50 לעצמו. משיבה הגמרא: הם למדו דין זה מ'חרם' 'החרם', כלומר,
 51 כיון שלא נאמר בפסוק 'בשדה חרם' אלא נאמר 'בשדה החרם', יש
 52 לדרוש את ייתור האות ה"א לדין זה של כהן שהקדיש שדה חרמו.
 53 שואלת הגמרא: ואיך - ורבי יהודה בן בתירא שלמד דין זה מעצם
 54 הפסוק, מה הוא דורש מיתור האות ה"א. משיבה הגמרא: דיוק זה
 55 של 'חרם' 'החרם', לא משמע ליה - הוא סובר שאין זה נחשב ייתור.
 56 שואלת הגמרא: ורבי יהודה בן בתירא שלמד מלשון הפסוק (שם כו
 57 כח), 'כל חרם קדש קדשים הוא לה', שסתם חרמים לבדק הבית, אם
 58 כן, דין זה דתל החרם גם על קדשי קדשים ועל קדשים קלים,

59 שלמדו חכמים במשנה מפסוק זה, מנא ליה - מנין הוא לומד דין זה.
 60 משיבה הגמרא: סבר ליה בדין זה רבבי ישמעאל המובא במשנה
 61 להלן, שמסתירת לשון הכתוב לגבי בכור האם יש להקדישו או לא,
 62 יש לדרוש שאין חיוב להקדיש את הבכור, כיון שקדושה זו חלה
 63 מאליה, אלא שניתן להחרים בכור על אף שכבר חלה עליו קדושה
 64 מזמן לידתו, והוא הדין בכל הקדשים שאפשר להחרים, או
 65 להקדישם לבדק הבית על אף שכבר חל עליהם קדושת הגוף.
 66 הגמרא מבררת כמי ההלכה במחלוקת התנאים במשנתנו בסתם
 67 חרמים: אמר רב, הלכה כרבי יהודה בן בתירא שסתם חרמים
 68 לבדק הבית. שואלת הגמרא: ורב, וכי שביק - הניח את שיטת רבנן
 69 ועבדו - ופסקו כרבי יהודה בן בתירא שהוא יחיד. משיבה הגמרא:
 70 כריתא איפכא תניא - רב שנה ברייתא להיפך מלשון המשנה,
 71 כלומר, רבי יהודה בן בתירא אומר סתם חרמים לכהנים וחכמים
 72 אומרים סתם חרמים לבדק הבית, ופסק כחכמים שבברייתא, שסתם
 73 חרמים לבדק הבית.

74 שואלת הגמרא: ורב, וכי שביק למתניתין ועבדי כגירסת הכריתא.
 75 משיבה הגמרא: רב, מתניתין נמי איפכא תני - שנה להיפך גם
 76 בלשון המשנה, וכגירסתו בברייתא, ופסק כשיטת חכמים על פי
 77 גרסתו.
 78 שואלת הגמרא: מאי תוית דאפכת מתניתין מקמי כריתא - מה
 79 ראה רב להפוך את גירסת המשנה ולשנותה כלשון הברייתא, נפיק
 80 כריתא מקמי מתניתין - היה לו להפוך את גירסת הברייתא
 81 ולשנות בה כלשון המשנה. משיבה הגמרא: רב נמריה גמיר - קיבל
 82 מרבתיו שלשון המשנה שלפניו משובשת היא ויש לגרוס בה להיפך
 83 מגירסתנו.

84 שואלת הגמרא: אי הכי, מדוע אמר רב שהלכה כרבי יהודה בן
 85 בתירא, הרי הלכה כרבנן מיבעי ליה לומר, שהרי פסק כשיטת
 86 חכמים על פי גרסתו במשנה. משיבה הגמרא: הכי קאמר רב, למאי
 87 דאפכיתו ותניתו - לדבריים שהפכתם את גירסת המשנה מהגירסא
 88 שקיבלתי מרבתי, ושיתם בה רבי יהודה בן בתירא אומר סתם
 89 חרמים לבדק הבית וכו' וחכמים אומרים סתם חרמים לכהנים, יש
 90 לפסוק שהלכה כרבי יהודה בן בתירא שסתם חרמים לבדק הבית.
 91 הגמרא מביאה מעשה באדם שהחרים את נכסיו בסתם, ונחלקו
 92 אמוראים מה עליו לעשות עם הנכסים: תהוה נברא, דאחרמיניהו
 93 לנכסיה - שהחרים את נכסיו בפומבדיתא, ולא פירש אם לגבוה או
 94 לכהנים. אתא לקמיה דרב יהודה - בא אותו אדם לפני רב יהודה
 95 לשאולו מה יעשה עם הנכסים. אמר ליה רב יהודה, שקול [קח]
 96 ארבעה זוני ואחיל עלייהו - חלל עליהם את נכסיה, ושידניהו -
 97 ותשליך את המעות בנהרא, ולישתרו לך - ויתרו לך הנכסים.
 98 מוכיחה הגמרא: אלמא קסבר רב יהודה שסתם חרמים הם לכהן
 99 תפיל ורבי יהודה בן בתירא, ומחמת כן אמר לו לחלל את הנכסים
 100 ולזרוק את המעות לנהר ולא אמר לו שיתנם לכהן.

101 שואלת הגמרא: כמאן - כשיטת מי אמר רב יהודה שניתן לחלל את
 102 הנכסים על ארבעה זווים, אף שהם שוים הרבה יותר מכך, האם
 103 נאמר שהוא בשמואל, דאמר הקדש שונה מנה שחיללו על שנה
 104 פרוטה, הרי הוא מחולל, על אף שחיללו בפחות משוויו. הרי יש
 105 לדחות, אמר, שכל מה דאמר שמואל שההקדש חל, הוא באופן
 106 שעבר וחיללו על שנה פרוטה, אולם לכתחלה מי אמר שמואל
 107 שניתן לחלל הקדש בפחות משוויו ואפילו על שנה פרוטה. משיבה
 108 הגמרא: הני מיילי - דברים אלו שאין לפדות כן לכתחילה כמשמעות
 109 דברי שמואל, לא נאמר אלא בזמן שבית המקדש קיים, משום דאז
 110 איכא פסידא להקדש אם אין מחללים את הקדשים בשוים. אבל
 111 בזמן הוה שאין בית המקדש קיים ואין הפסד להקדש אם אין פודים
 112 את הקדשים שלא בשוים, ניתן לחלל קדשים על שנה פרוטה על אף
 113 שהם שוים יותר, ואפילו לכתחלה מותר לעשות כן. מקשה הגמרא:
 114 אי הכי, מדוע רב יהודה הורה לחלל את הנכסים על ארבעה זווים,
 115 אפילו על פרוטה נמי היה ניתן לחללם, כמבואר בדברי שמואל.
 116 מתרצת הגמרא: רב יהודה הצריכו ארבעה זווים, לפירומי מלתא -

1 להקדש עבור הקרקע, היה צד לומר דתיקום בדיניהו - שתעמוד
 2 השדה בידם להיות שדה אחוזה, כבתחילה, כתב רחמנא לא ינאל,
 3 ללמד שאינה חזרת להיות כשדה אחוזה.
 4 מוסיפה הגמרא ומבארת את הדרשה הנוספת שהובאה בברייתא
 5 הראשונה: וְאִי קָתֵב רַחֲמָנָא רַק 'לֹא יִנְאָל', וְלֹא קָתֵב 'עוֹד', הָיָה
 6 אָמֵינָא - היינו סבורים לומר דלא תיפרוק כלל - שאין הבעלים
 7 הראשונים יכולים לפדותה כלל, אף לא כשדה מקנה, כתב רחמנא
 8 'עוֹד', ללמד שרק לכמות שהיתה אינה ננאלת, להיות לפניו כשדה
 9 אחוזה, אָבֵל נִנְאֵלֶת הִיא לענין זה שְׁתַּחֲא לְפָנָיו בְּשָׂדֵה מְקַנָּה,

10 ויוצאת מרשותו ביובל, ומתחלקת לכהנים.
 11 הגמרא חזרת לנידון שהתחילה בו לעיל, בביאור טעמו של רבי
 12 אליעזר. מבררת הגמרא: מֵאִי הָיָה עֵלָה - מה עלה בשאלה שנשאלה
 13 לעיל, מה טעמו של רבי אליעזר האומר שאם לא נגאלה השדה
 14 אינה ניתנת לכהנים ביובל, מאחר ודחינו את הביאורים שאמרו בזה
 15 רבה ואביי. מבארת הגמרא: אָמַר רַבָּא, אָמַר קָרָא (שם כו כא) 'וְהָיָה
 16 הַשָּׂדֶה בְּצִאתוֹ בְּיוֹבֵל קָדֵשׁ לַה' בְּשָׂדֵה הַחֵרֶם לִפְתוֹן תְּהִיָּה אַחֲזוֹתוֹ,
 17 ומשמע מלשון 'בְּצִאתוֹ' שרק כשיוצאת השדה מיד אחר, שפדאו,
 18 ניתנת השדה לכהנים, ולא כשנמצאת השדה עדיין ביד הקדש.

המשך ביאור למס' ערכין ליום שבת קודש עמ' א

1 כדי שיתפרסם הדבר שפדה את ההקדש, ולא יבואו ללמוד ממעשה
 2 זה שניתן ליהנות מהקדש בלא פדיון.
 3 אָמַר עוֹלָא, אִי הוּאֵי הָתָם - אם הייתי נוכח באותו מעמד, שבא
 4 לשאול כיצד לנהוג בנכסים שהחרים, הָיָה יוֹהֵבָא פּוֹלְהוּ לְכַהֲנִים
 5 - הייתי אומר לו שיתן את נכסיו לכהנים ולא יחללם על ארבעה
 6 זווים. מוכיחה הגמרא: אֲלָמָא קַסְבֵּי עוֹלָא, שְׁפָתָם תְּרִמִּים הֵם
 7 לְכַהֲנִים, ומשום כך אותו אדם היה צריך לתת את נכסיו לכהנים, ולא
 8 היה יכול לפדותם.

9 הגמרא מקשה על שיטת רב יהודה ועולא בדין חרם בזמן הזה. מקשה
 10 הגמרא: מִיִּתְיָבִי, שנינו בברייתא, אִין מכירת עֶבֶד עֶבְרִי נִזְהָג אֲלָא
 11 בְּזִמְנֵי שְׁהִיּוּבֵל נִזְהָג, משום שְׁנִנְאָמַר לגבי עבד עברי (ויקרא כה מ) 'עַד
 12 שְׁנַת הַיּוֹבֵל יַעֲבֹד עִמָּךְ', ודרשו חכמים שדין עבד עברי נוהג רק בזמן
 13 שיכול לצאת לחפשי ביובל, אבל בזמן הזה שאין היובל נוהג בו אין
 14 עבד עברי נמכר. וכן אין דין שדה (החרם) [אחוזת] נִזְהָג אֲלָא בְּזִמְנֵי
 15 שְׁהִיּוּבֵל נִזְהָג, שְׁנִנְאָמַר לגבי מוכר שדה אחוזתו (שם פסוק כח) 'וַיִּצָא
 16 בְּיוֹבֵל לְאֲחֻזָּתוֹ', ודרשו חכמים שדיני שדה אחוזה נוהגים רק
 17 בזמן שהיובל נוהג אבל בזמן הזה אין את כל דיני שדה אחוזה. ואין
 18 דין בְּתֵי עָרֵי חוֹמָה נִזְהָג אֲלָא בְּזִמְנֵי שְׁהִיּוּבֵל נִזְהָג, שְׁנִנְאָמַר לגבי בני
 19 ערי חומה (שם פסוק ל). שבית שנמכר ולא נגאל בשנה הראשונה
 20 'לֹא יֵצֵא בְּיוֹבֵל', ודרשו חכמים מלשון הפסוק, שדין גאולתו תלוי
 21 בזמן בו שייכת יציאה ביובל, כלומר, בזמן שהיובל נוהג, ואין כופים
 22 את הלוקח לחזור ולמכור את הבית למוכר, בשנה הראשונה שלאחר
 23 המכר. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחַי אָמַר, אַף אִין דִּין שְׂדֵה תְּרִמִּין נִזְהָג אֲלָא
 24 בְּזִמְנֵי שְׁהִיּוּבֵל נִזְהָג, שְׁנִנְאָמַר לגבי שדה אחוזה שיוצאת ביובל
 25 לכהנים (שם כו כא), 'וְהָיָה הַשָּׂדֶה בְּצִאתוֹ בְּיוֹבֵל קוֹדֵשׁ לַה' בְּשָׂדֵה
 26 הַחֵרֶם' וגו', ודרשו חכמים מלשון הפסוק, שדיני שדה החרם אינם
 27 נוהגים אלא בזמן שהיובל נוהג כדיני שדה אחוזה. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן
 28 אֱלִיעֶזֶר אָמַר, אַף אִין דִּין גֵּר תּוֹשֵׁב נִזְהָג אֲלָא בְּזִמְנֵי שְׁהִיּוּבֵל נִזְהָג.
 29 מבארת הגמרא: אָמַר רַב בַּיְבִי, מֵאִי מַעֲמָא שְׂדִין גֵּר תּוֹשֵׁב נִזְהָג רַק
 30 בזמן שהיובל נוהג, אֲתִיָּא - הוא לומד דין זה בגזירה שוה מהתיבות
 31 'מוֹב' 'מוֹב' 'לוֹ עִמָּךְ', וְכִתְיָב הָתָם, לגבי עבד עברי שנרצע (דברים טו
 32 טז), 'כִּי מוֹב לוֹ עִמָּךְ', וְכִתְיָב הָתָם, לגבי גר תושב (שם כג יז), 'בְּפִי
 33 לוֹ לֹא תוֹנְנִי', ויש ללמוד מכך, כמו שדין עבד עברי אינו נוהג אלא
 34 בזמן שהיובל נוהג אף דין גר תושב אינו נוהג אלא בזמן שהיובל נוהג.
 35 אם כן מוכח מברייתא זו שדיני שדה החרם אינם נוהגים בזמן שאין
 36 היובל נוהג, וקשה על רב יהודה ועולא שדנו דיני חרם בזמן שאין
 37 היובל נוהג.

38 מיישבת הגמרא: לֹא קָשִׁיָא, הָא בְּמַקְרָקֵי - מה שמבואר בברייתא
 39 שדין שדה החרם אינו נוהג בזמן שאין היובל נוהג, נאמר בהחרמת
 40 קרקע, שלגבי זה נאמר הפסוק (ויקרא כו כא), 'בְּשָׂדֵה הַחֵרֶם לִפְתוֹן
 41 תְּהִיָּה אַחֲזוֹתוֹ', המלמד ששדה החרם נוהג רק בזמן שהיובל נוהג, וְהָא
 42 בְּמַטְלָמִי - ומה שרב יהודה ועולא דנו דיני חרמים, היינו בהחרמת
 43 מטלטלין.
 44 שואלת הגמרא: וְהָא מַעֲשֵׂה דְפִיּוּמְבְרִיתָא שעליה דנו רב יהודה

45 ועולא, בְּמַקְרָקֵי נִמְי הָיָה - מעשה זה היה גם בחרם של קרקע,
 46 שהרי אותו אדם החרים את כל נכסיו והיינו אף את קרקעותיו, ובכל
 47 זאת דנו בו דיני חרמים. משיבה הגמרא: בְּמַקְרָקֵי דְחֻזְזָה לְאַרְיָן,
 48 בְּמַטְלָמִי דְאַרְיָן וְשָׂרְאֵל דְמִי, ומשום כך חל עליהם החרם אף בזמן
 49 הזה.

משנה

50 במשנה הקודמת הובאה דעת רבנן שלומדים את דין 'הקדש עילוי'
 51 מהפסוק (ויקרא כו כח) 'כֹּל חֵרֶם קָדֵשׁ קָדָשִׁים הוּא לַה', ומשנתנו
 52 מביאה את דעת רבי ישמעאל שלומד דין זה מדרשה אחרת: רַבִּי
 53 יִשְׁמַעְאֵל אָמַר, יִשְׁנֵם שְׁנֵי פְסוּקִים סוֹתְרִים שִׁנְכְּתוּבוּ לְגַבֵּי מִצּוֹת בְּכוֹר,
 54 והיינו, כְּתוּב אַחַד אָמַר - בפסוק אחד נאמר (דברים טו יט) 'כֹּל
 55 הַבְּכוֹר אֲשֶׁר יוֹלֵד בְּבָקָרְךָ וּבְצֹאֲנֶךָ הַזֶּבֶר תִּקְדִּישׁ לַה' אֱלֹהֶיךָ' וגו',
 56 וְכְתוּב אַחַד אָמַר (ויקרא כו כו) 'אֵף בְּכוֹר אֲשֶׁר יִבְכֹּר לַה' בְּבַהֲמָה
 57 לֹא יִקְדִּישׁ אִישׁ אֹתוֹ' וגו'. ואם כן, אִי אֲפָשֶׁר לִזְמַר שְׁלֹשׁ 'תִּקְדִּישׁ'
 58 הוּא כְּפִשּׁוּטוֹ, שֵׁשׁ מִצְוֹה לְהַקְדִּישׁ אֶת הַבְּכוֹר לְקָרְבָן, שְׁהָרִי כֶּבֶד
 59 אָמַר 'לֹא יִקְדִּישׁ', וכמו כן אִי אֲפָשֶׁר לִזְמַר שְׁלֹשׁ 'לֹא יִקְדִּישׁ' הוּא
 60 כְּפִשּׁוּטוֹ, שאסור להקדישו לקרבן, שְׁהָרִי כֶּבֶד נִאָמַר 'תִּקְדִּישׁ'. אלא
 61 הָא בְּיַצֵּד יֵשׁ לְפָרֵשׁ אֶת שְׁנֵי הַפְּסוּקִים. מבארת המשנה: מַה שֶּׁנֶּאֱמַר
 62 'תִּקְדִּישׁ', היינו שִׁמְקִדִּישׁוּ אֶתְהָ הַקְּדִישׁ עֲלֵיו לְבִדֵּק הַבֵּית, וּמַעֲלָה אֶת
 63 דְּמֵי טוֹבַת הַהֲנָאָה שְׁבוּ לְכַהֵן, וְמָה שֶּׁנֶּאֱמַר 'לֹא יִקְדִּישׁ' היינו שְׂאִי
 64 אֶתְהָ מְקִדִּישׁוּ הַקְּדִישׁ מִזְבֵּחַ לְשֵׁם קָרְבָן אַחֵר, שְׁהָרִי כֶּבֶד חִלָּה עֲלָיו
 65 קְדוּשַׁת בְּכוֹר.

נמרא

66 הגמרא דנה בדרשות של חכמים ורבי ישמעאל בפסוקים שהובאו
 67 במשנתנו. שואלת הגמרא: וְרַבְּנָן שְׁלֹא דִרְשׁוּ דִין 'הקדש עילוי'
 68 מהפסוק ממנו דרש רבי ישמעאל, מַה הֵם דוֹרְשִׁים מִשְׁנֵי הַפְּסוּקִים
 69 שנכתבו לגבי הקדשת בכור. משיבה הגמרא: הַפְּסוּק שֶׁנֶּאֱמַר בּו 'אֵל
 70 תִּקְדִּישׁ', מִיִּבְעֵי לִיָּה לְלֹא - נצרך להם ללמוד איסור להקדיש את
 71 הבכור לקרבן אחר, וכדברי רבי ישמעאל. והפסוק שנאמר בו
 72 'תִּקְדִּישׁ', מִיִּבְעֵי לִיָּה לְבִדֵּקְתָּא בְּרִייתָא, מִנְּזִין לְאִדָּם שְׁנוֹלֵד בְּכוֹר
 73 בְּעִדְרוֹ שְׁמִצְוָה עֲלָיו לְהַקְדִּישׁוֹ לְקָרְבָן עַל אֵף שְׁהוּא קְדוֹשׁ מִלִּידְתּוֹ.
 74 שְׁנִנְאָמַר (דברים טו יט) 'כֹּל הַבְּכוֹר אֲשֶׁר יוֹלֵד בְּבָקָרְךָ וּבְצֹאֲנֶךָ הַזֶּבֶר
 75 תִּקְדִּישׁ לַה' אֱלֹהֶיךָ' וגו'. והיינו, שאף שנולד בכור וחלה עליו קדושה
 76 מיד בלידתו, מכל מקום יש מצוה להקדישו בפה.
 77 שואלת הגמרא: וְרַבִּי יִשְׁמַעְאֵל שִׁדְרַשׁ מִפְּסוּק זֶה שְׁנִיתָן לְהַקְדִּישׁוֹ
 78 הקדש עילוי, מִנְּזִין לוֹ שִׁמְצוּה לְהַקְדִּישׁ בְּפִה. משיבה הגמרא: הוּא
 79 חוֹלֵק וְסוֹבֵר שְׁאִין מִצְוָה לְהַקְדִּישׁוֹ בְּפִה, שְׁהָרִי אֵף אִי לֹא מְקִדִּישׁ לִיָּה
 80 לְבַכּוֹר, וְכִי לֹא קְדוּשָׁתוֹ הוּא, הָרִי קְדוּשָׁתוֹ מִדְּחָם אִמּוֹ הָיָה. וְכִי דָאֵף
 81 כִּי לֹא מְקִדִּישׁ לִיָּה הוּא קְדוּשָׁה, לֹא צְרִיךְ לְאֲקִדְּוִישָׁיה אֵף לְכַתְחִילָה.

הדרן עלך המקדיש שדהו

57 גְּנוּנָא – וכי אין אנו אומרים קל וחומר כעין זה שאמר שמואל,
 58 וְהִתְנַיָּא – והרי שנינו קל וחומר כזה בברייתא, נאמר בתורה (שמות
 59 כא ז, יא) 'כִּי יִמְכַר אִישׁ אֶת בְּתוּלָתוֹ לְאִמָּה וְגו' וַיִּצְאָה חָנָם אִין כֶּסֶף,
 60 ודרשו חכמים (קדושין ד.). שבפסוק זה התורה באה לרבות שאמה
 61 עבריה יוצאת מהאדון משהביאה סימני נערות, אמנם לא התפרש
 62 בתורה האם האב רשאי למוכרה לאחר שהביאה סימני נערות, ועל
 63 כך אומרת הברייתא, יָבֹל יִמְכֹּר אִדָּם אֶת בְּתוּלָתָהּ נְעִרָה –
 64 שגא תאמר שאדם רשאי למכור את ביתו לאמה משהביאה סימני
 65 נערות, אָמַרְתָּ קַל וְחֹמֶר – יש ללמוד מקל וחומר שאין הדין כן,
 66 וּמָה מְכֹרֶה כְּבֵר – בת שנמכרה בקטנותה, וַיִּצְאָה עֲבָדָיו – יוצאת
 67 לחירות כשהביאה סימני נערות, שְׂאִינָה מְכֹרֶה – נערה שלא
 68 נמכרה בקטנותה, אִינֹו דִין שְׂלָא תִימְכֹר לאחר שהביאה סימני
 69 נערות. וקשה על רב מדוע חולק על הדין של שמואל, הנלמד מקל
 70 וחומר כעין זה של הברייתא.
 71 מתרצת הגמרא: יש חילוק בין הקל וחומר של הברייתא לקל וחומר
 72 של שמואל, דְּהֵתָם בְּרִייתָא. לֹא הֲדָרָא מִיּוֹדְנָנָא – משנתייתה
 73 נערה ויצאה לחירות שוב אינה חוזרת ונמכרת לעולם, ומכיון
 74 שהיציאה של הנעורים יציאה גמורה היא, אפשר ללמוד ממנה בקל
 75 וחומר, שאין האב יכול למוכרה לאחר שהיא נערה, אבל הֵבֵא
 76 בשדה החוזרת לבעלים ביובל, הֲדָרָא מִיּוֹדְנָנָא – אפשר לחזור
 77 ולמכרה אחר היובל, ומאחר שהיובל אינו מפקיע מהבעלים את
 78 האפשרות למכור את השדה, סובר רב שאין ללמוד בקל וחומר, שאי
 79 אפשר למכור בשנת היובל, אלא השדה מכורה ויוצאת.
 80 הגמרא מקשה מברייתא נוספת על שיטת רב: מִיַּתִּיבִי – הקשו בני
 81 הישיבה על דברי רב, שנינו בברייתא, נאמר 'אֲחֵר הַיּוֹבֵל שָׁנִים
 82 תִּקְנֶה, מְלֻמָּד שְׂמוֹכְרִין כְּמוֹד לַיּוֹבֵל – ממה שנאמר 'אחר היובל'
 83 משמע שמוכרים שדה מיד לאחר שעבר היובל, וממה שנאמר 'שנים
 84 תקנה' למדים שאם תקנה שדה תהא בידך שתי שנים ואין המוכר
 85 רשאי לפדותה קודם לכן. מבררת הברייתא: מוֹפְלֵג מִן הַיּוֹבֵל – זמן
 86 רב אחרי שעבר היובל, מִנֵּין שְׁנֵיתָן לְמֹכֵר שְׂדֵה. משיבה הברייתא:
 87 תִּלְמִיד לֹמֵד (שם כה טז) 'לְפִי רַב הַשָּׁנִים תִּרְבֶּה מִקְנֵתוֹ וְלְפִי מַעֲוֵם
 88 הַשָּׁנִים תִּמְעָט מִקְנֵתוֹ', דהיינו מכך שמלמד הכתוב שמחזיר השדה
 89 בשעת מכירתה נקבע לפי מספר השנים שנתרו עד היובל, אם הם
 90 רבות ביוקר ואם הם מעטות בוול, כדי שלא יאנה את חבירו, ממילא
 91 משמע שמוכרים בין סמוך ליובל ובין לאחר זמן רב מן היובל.
 92 ומסיימת הברייתא, וּבְשָׁנַת הַיּוֹבֵל עֲצָמָה לֹא יִמְכֹּר, וְאִם מְכֹר
 93 אִינָה מְכֹרֶה. ומכאן קשה על דברי רב, הסובר שהמוכר שדה ביובל
 94 הרי היא מכורה ויוצאת.
 95 משיבה הגמרא: אָמַר לָךְ רַב – רב יפרש שכונת הברייתא שהשדה
 96 אִינָה מְכֹרֶה לְעֵינֵי מִסְפַּר שָׁנֵי תְּבוּאוֹת, דהיינו שאין הקונה נשאר
 97 בשדה למשך שתי שנות תבואה, אֲכָל מְכֹרֶה הִיא וַיִּצְאָה – אך
 98 המכירה חלה. לענין שהלוקח איבד מעותיו.
 99 מקשה הגמרא על דברי רב: וְאִי אִיּוֹדְבוּנֵי מִיּוֹבְנָה – לדעת רב
 100 שמכירת שדה ביובל הינה מכירה גמורה, מדוע יוצאת מיד ביובל,
 101 והלא לכאורה צריך להיות הדין דתיקום פְּרִשְׁוֹתֵיהּ – שתשאר
 102 השדה ברשות הלוקח עד פְּתֵר יוֹבֵל – עד לאחר היובל, וּבְתֵר יוֹבֵל
 103 יִבְלִיָּה שָׁנֵי תְּבוּאוֹת – ולאחר היובל יאכל הלוקח שתי שנות
 104 תבואה, וְנִתְדָרָה – ולאחר מכן יחזיר את השדה למוכר ללא דמים,
 105 מחמת הפקעת היובל שעבר. ומביאה הגמרא מקור שכך צריך להיות
 106 הדין, שכן, מִי לֹא תִנְיָא – האם לא שנינו כך בברייתא, אֲכָלָה
 107 הלוקח שָׁנָה אַחַת לְפָנֵי הַיּוֹבֵל, ולא הסיפק לאכול את השנה
 108 השניה, מְשַׁלְּמִין לוֹ שָׁנָה אַחֶרֶת – שנה נוספת של אכילת התבואה
 109 אַחַר הַיּוֹבֵל. מוכח מכך, ששתי שנות התבואה אינם פוקעים ביובל
 110 אלא יש לקיימם לאחר היובל, אם כן קשה על רב, מדוע השדה
 111 יוצאת מיד ולא נשארת ברשות הלוקח עד שיאכל שתי שנות תבואה
 112 לאחר היובל.
 113 מתרצת הגמרא: הֵתָם – בברייתא המדברת באכלה שנה אחת קודם
 114 היובל, נְחִית (ירד) לְאֲכִילָה – הלוקח התחיל כבר לאכול תבואה

1 המוכר שדהו – פרק תשיעי
 2 בפרק זה יתבאר דיני גאולת שדות ובתים, האמורים בתורה (ויקרא
 3 כה יד-לד), הנהוגים בארץ ישראל בזמן שהיובל נוהג.

משנה

4 המשנה שלפנינו עוסקת בדיני גאולת שדה אחוזה |שדה שירשה
 5 מאבותיו|. משנתנו מבארת מאימתי רשאי המוכר לגאול את השדה:
 6 המוכר אֶת שְׂדֵהוּ בְּשַׁעַת הַיּוֹבֵל – בזמן שהיובל נוהג, אִינֹו מוֹתֵר
 7 לְגָאוֹל – אין המוכר רשאי לגאול את שדהו מן הלוקח, אם עברו
 8 מזמן המכירה פְּחוֹת מִשְׁתֵּי שָׁנִים, שְׁנַאֲמַר (ויקרא כה טו) 'בְּמִסְפַּר
 9 שָׁנֵי תְּבוּאוֹת יִמְכַר לָךְ', 'שני' מלשון 'שנים' ומיעוט רבים שָׁנִים,
 10 דהיינו שלפחות שתי שנים תשהה השדה ביד הלוקח.
 11 מכך שנאמר 'תבואות' למדים שצריך שנים הראויות לתבואה, ולכן
 12 אם אחת משתי השנים הללו הִיָּתָה שְׁנַת שְׂדֵפוֹן וְיִרְקוֹן, ומתברר
 13 שלא היתה השדה ראויה לתת יבול, או שאחת משנים אלו היתה
 14 שְׁנַת שְׁבִיעִית שבה אסור לזרוע את השדה, אִינֹו עוֹלָה מִן הַמִּנְיָן.
 15 אבל אם היתה שנה הראויה לתבואה, אך הלוקח רק נָרָה – חרשה
 16 ולא זרעה, או הוֹבִירָה – הותירה שוממת ואפילו לא חרשה, שנה
 17 זו עוֹלָה לוֹ מִן הַמִּנְיָן של שתי השנים, כיון שהלוקח הוא זה שהפסיד
 18 לעצמו בכך שלא זרע בשנים אלו.
 19 המשנה מביאה דין נוסף: רַבִּי אֶלִיעֶזֶר אָמַר, מְכָרָה לוֹ לְפָנֵי רֹאשׁ
 20 הַשָּׁנָה וְהִיא |השדה| מְלֵאָה פִּירוֹת – תבואה שטרם נקצרה, הָרִי
 21 זָה הַלּוֹקָח, אוֹכֵל מִמֶּנָּה שְׁלֹשׁ תְּבוּאוֹת – זכאי לאכול שלשה יבולי
 22 תבואה, בְּשָׁנֵי שָׁנִים – בתוך שתי השנים שהשדה ברשותו
 23 |התבואה שהיתה בשדה בשעת קניה, ועוד שתי תבואות של
 24 שנתיים שהשדה תהא ברשותו|. 25

גמרא

26 שנינו במשנה: המוכר שדהו בְּשַׁעַת הַיּוֹבֵל וכו' אינו מותר לגאול.
 27 מדייקת הגמרא: אִינֹו גָאוֹל לֹא קָנִי – לא נכתב במשנתנו 'אינו
 28 גואל', שמשמע מכך רק שלא ניתן לכפות את הלוקח להחזיר, אך
 29 אין איסור בדבר, אֲלָא נכתב 'אִינֹו מוֹתֵר לְגָאוֹל', אֲלָמָּה – מוכח
 30 מלשון זו, דְּקָסְבֵר אִיפּוֹרָא נְמִי אִיבָא – סובר התנא של המשנה
 31 שיש גם איסור לגאול קודם שיעברו שתי שנים, ובכלל האיסור,
 32 דְּאִפִּילוּ קִרְקוּשֵׁי זוּזֵי – להשמיע קול מטבעות, נְמִי אָסוּר. כלומר
 33 אסור למוכר אפילו להראות ללוקח כסף כדי שיתרצה להחזיר לו.
 34 וְלֹא מִיבִיעֵי מוֹכֵר דְּקָאֵי בְּעֵשָׂה – ולא רק המוכר מצווה בעשה זה
 35 שלא לגאול בתוך שתי השנים דְּבִתִּיב (ויקרא כה טו) 'בְּמִסְפַּר שָׁנֵי
 36 תְּבוּאוֹת יִמְכַר לָךְ', והוּו צִיּוּי לְמוֹכֵר, שיתקיים המכר ללוקח לפחות
 37 שתי שנים, אֲלָא אִפִּילוּ לּוֹקַח נְמִי קָאֵי בְּעֵשָׂה – גם הוא מצווה
 38 באיסור זה, משום דְּבִיעֵינָן – שצריך שיתקיים הפסוק שָׁנִים תִּקְנֶה,
 39 שנאמר 'בְּמִסְפַּר שָׁנִים אַחַר הַיּוֹבֵל תִּקְנֶה' ומשמע שתהא השדה
 40 קנויה לו לפחות שתי שנים, וְלִיבָא – ואין פסוק זה מתקיים אם מחזיר
 41 את השדה קודם לכן.
 42 הגמרא דנה במוכר שדהו בשנת היובל עצמה, האם המכר חל:
 43 אִיתָמַר – נאמר בבית המדרש, המוכר שְׂדֵהוּ בְּשַׁעַת הַיּוֹבֵל עֲצָמָה,
 44 רַב אָמַר מְכֹרֶה וַיִּצְאָה – המכר חל, אך השדה מיד חוזרת
 45 לבעליה, והלוקח הפסיד מעותיו, וּשְׂמוּאֵל אָמַר אִינָה מְכֹרֶה כָּל
 46 עֵיקָר – מכירת השדה לא חלה, והמעות שנתן הלוקח חוזרות.
 47 מבררת הגמרא: מֵאִי מַעְמָא דְּשְׂמוּאֵל – מה הטעם של שמואל
 48 שמכירת שדה ביובל לא חלה כלל. משיבה הגמרא: יש ללמוד זאת
 49 בקל וְחֹמֶר, וּמָה מְכֹרֶה כְּבֵר וַיִּצְאָה – שדה שנמכרה קודם היובל,
 50 יוצאת ביובל, שיפה כחו של היובל להוציא שדה מן הלוקח
 51 ולהחזירה לבעליה, שדה שְׂאִינָה מְכֹרֶה, אִינֹו דִין – האם אין הדין
 52 צריך להיות שְׂלָא תִימְכֹר בשנת היובל.
 53 ומאחר שהתבאר שזו היא סברתו של שמואל, אם כן נמצא, שרב
 54 סבר שאין ללמוד קל וחומר זה. הגמרא מקשה על כך מברייתא:
 55 וְלָרַב הַסּוֹבֵר שֶׁהַשְּׂדֵה מְכֹרֶה, האם לֹא אָמְרִינָן קַל וְחֹמֶר כִּי הֵאֵר

המשך ביאור למס' ערכין ליום שבת קודש עמ' ב

16 מעותיו, ולא ידענא הי מיניה - ואינני יודע באיזה דין משני הדינים
17 הללו אמר שבטל המקח וחזרות המעות ללוקח, ובאיזה דין אמר
18 שהלוקח הפסיד מעותיו.
19 רב יוסף פושט את הספק של רב ענן מברייתא: אמר רב יוסף ניהוי
20 אנן - נראה אנו ונפשוט את הספק, מדינתנא בכריתא - ממה
21 ששינו בברייתא, המוכר עבדו הכנעני בחוצה לארץ - לישראל
22 הגר בחוץ לארץ, יצא לחירות - חכמים הטילו קנס שהעבד יוצא
23 לחירות, וצריך העבד, גמ [שטר] שיחרור מרבוי שני - מן הקונה,
24 שמע מינה מדיקרי ליה לשני רבו - ויש ללמוד מכך שהתנא קורא
25 ללוקח רבו, אלמא - מוכח, שבמוכר עבדו לחוצה לארץ נקנה
26 העבד ללוקח ולא תררי זביני - אין המעות חזרות. ומכיון שפשטנו
27 מהברייתא, שבעבד הנמכר לחוץ לארץ חל המקח והמעות אינן
28 חזרות, נפשט גם החלק השני של הספק בדברי שמואל, וכי קאמר
29 שמואל קא - ומה שאמר שמואל כאן, שהמוכר שדהו ביובל אינה
30 מבורה, יש לפרש שאינה מכורה ומעות חוזרין.

1 קודם היובל, ולכן יש לקיים בו את הפסוק 'שני תבואות' ככתבו
2 ולהשלים לו אחר היובל את שתי השנים, אבל קא - במוכר שדהו
3 בשנת היובל, לא נחית לאכילה - הלוקח לא התחיל לאכול את
4 תבואת השדה, ולכן השדה יוצאת מיד ואינו אוכל שנות תבואה אחר
5 היובל.
6 הגמרא דנה האם לדברי שמואל הלוקח צריך להחזיר את המעות:
7 אמר רב ענן, שמעית מיניה דמר שמואל תרתי - שמעתי משמואל
8 שני דינים, תרא תך - אחד מהם הוא דין זה המוכר לעיל, שהמוכר
9 שדהו בשנת היובל עצמה אינה מכורה, ואיך - והדין השני
10 ששמעתי משמואל הוא, שהמוכר את עבדו הכנעני לעובד
11 בוכבים, או שמוכרו בחוצה לארץ - לישראל הגר בחוץ לארץ,
12 יצא לחירות - חכמים הטילו קנס שהעבד יוצא לחירות. מוסיף רב
13 ענן, בתרא - באחד מן הדינים הללו אמר שמואל תררי זביני -
14 שהמעות חזרות ללוקח, והמקח בטל, ותרא - ובאחד מן הדינים
15 אמר לא תררי זביני - שאין המעות חזרות ללוקח, אלא הפסיד